СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 245. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 21. жовтня, 1926.

VOL. XXXIV. No. 245. Jersey City, N. J., Thursday, October 21. 1926. THREE CENTS

ДОМАГАЮТЬСЯ ЮНІОНІЗАЦІЇ ФІЛЬМОВИХ РОБІТНИКІВ

НЮ ЙОРК, 19. жовтня. — Юнія робітників, занятих у фільмовім промислі, предложила великим фільмовим підприємствам ультимат, у якому домагається признання юнії як організацію, заступаючу робітників, або наразитися на страйк робітників.

В одному Лос Анджелес, в Каліфорнії, збирається вийти на страйк з днем 1. грудня півчверта тисяча робітників. Страйк мавби обняти цілі Злучені Держави.

СЕНАТ БУДЕ РОБИТИ СЛІДСТВО НАД КЛЕНІВСЬКОЮ КОРУПЦІЄЮ В ІНДІЯНІ.

ШИКАГО, 19. жовтня. — Сенатовий комітет для виборчих фондів, на чолі котрого стоїть сенатор Рід, постановив розвести слідство над виборчою корупцією, яку в стейті Індіяна мав поширити Ку-Клакс-Клен.

МАЮТЬ ДОБУВАТИ ТІЛО, ПОХОВАНЕ ПОНАД 4 РОКИ.

НЮ БРАНСВИК, Ню Джерзі, 19. жовтня. — Державний прокуратор заявив, що він незадовго скаже арештувати ще одну жінку, звязану з вбийством Едварда Гола й його любовниці пані Милз, доконаним 4 роки тому, а рівночасно скаже добути з гробу тіло пані Милз для хемічного розгляду.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ВІДНОСИТЬСЯ ХОЛОДНО ДО ПИТАННЯ ОБНИЖЕННЯ ТАРИФ.

ВАШИНГТОН, 19. жовтня. — Президент Кулидж не видав ще ніякої урядової заяви про зазив европейських фінансістів за обниженнем тариф, але півурядово віднісся до пропозиції неприхильно. На його думку, обниженне тарифи на границях Злучених Держав відбилобися неприхильно на американські промисли.

ПРОГИБІЦІЯ ВИБОРЧИМ ПИТАННЄМ.

ВАШИНГТОН, 19. жовтня. — Колорадо є одним зі стейтів, в якому при сьогорічних осінних виборах виборці будуть заявлятися в справі прогибіції. Мимо сього виборці не виказують великого зацікавлення питаннєм.

Зате Вейн Гвілер, провідник Антисалунової Ліги, заявив на нюджерзькому стейтовому презбитеріянському синоді, що тепер відбувається в Атлентик Сиһі, що вибори дадуть велику перевагу прихильникам прогибіції. Він закликав сю церкву вести виборчу агітацію за людьми, які відносяться прихильно до прогибіції.

ПОЗИВАЮТЬ ЗА ВІДШКОДОВАННЄ ЗА УЧАСТЬ У РЕВОЛЮЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 19. жовтня. — Американські моряки корабля „Фовм" внесли до суду позов проти властителів корабля, домагаючися відшкодовання в сумі 110,000 долярів за те, що властителі корабля силою примусили їх брати участь у революції в середно-американській републиці Нікараґві.

ХОЧУТЬ НАЗАД ПРИВЕРНУТИ ОБРЕҐОНА.

МЕКСИКО, 19. жовтня. — В мексиканськім конґресі ведуться тепер дуже цікаві дебати над внеском змінити мексиканську конституцію так, щоби президент Обреґон міг знова бути вибраним президентом.

Мексиканська конституція саме противиться вибиранню тої самої людини в друге на уряд президента держави, виходячи, як видно, зі заложення, що такий чоловік, що вже два рази був президентом, привик до правлення так, що він захоче й правити далі, навіть хочби поломавши конституцію.

Ставити кандидатуру Обреґона наново хочуть люди, які вважають, що Мексико находиться тепер у такому положенню, що потребує такого військового талану, яким є власне Обреґон. Противники Обреґона кажуть, що якраз Мексикови треба тепер не доброго ґенерала, але доброго мирного політика.

БОРОТЬБА ПРОТИ ПЕРШОЇ ЖІНКИ НА СТАНОВИЩИ ҐУБЕРНАТОРА.

ОСТИН, Тексас, 19. жовтня. — Боротьба проти паніФерґасон, першої жінки на становищи стейтового ґубернатора, роспалюється до того, що один дороговий контрактор підняв публично закид, що ґубернаторка примусила його заплатити їй пів тисячки долярів за контракт на будову стейтових доріг.

ПОЛЯ ЗАБАВИ ЗАРАДОЮ НА ЗЛОЧИНЬСТВА.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 19. жовтня. — На 13. річному конґресі Товариства для Забав виступив Теодор Рузвелт з аґітацією за заведеннем більших піль забав для дітий на тій основі, що в сей спосіб суспільність зможе краще боротися проти поширення злочинів.

Вилием Мениңґ, епископ епископальної дієцезії в Ню Йорку, заявився на сьому конґресі за 5-дневим тижнем праці та за забавами в неділю, о скільки вони не перешкаджають церковній відправі.

РОСКРИВАЮТЬ ВУГЛЕВИЙ МОНОПОЛЬ.

НЮ ЙОРК, 19. жовтня. — Ґенеральний стейтовий прокуратор Отинґер підняв закид, що 3 великі зелізниці й 16 найбільших місцевих торговців вугля звязалося в монополь, який диктує ціни вугля після своєї необмеженої волі.

Прокуратор думає виступити незадовго з процесом проти сеї комбінації, яка на його думку обмежує свобідну торговлю.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 18. жовтня. — З перерванием переговорів межи властителями кравецьких шап а представниками страйкуючих кравецьких робітників страйк наново розпалюється з великим завзяттєм. Страйковий комітет заявляє, що він реорґанізує боротьбу та що буде ставити пикети, не дивлячися на судові заборони.

КАНАДІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ПРО ВІДНОСИНИ КАНАДИ ДО АМЕРИКИ.

ЛОНДОН, 18. жовтня. — Канадійський премієр Мекензі Кінґ заявив, що це смішна балаканина, коли говориться про те, що Канада хоче прилучитися до Америки. Він каже, що він не знає навіть одної живучої особи в Канаді, яка мала би таке бажанне. Америка має вплив в Канаді на духовім поли, бо Американці добре адвертайзмують. В той спосіб американська література засипує канадійський ринок. Подібно як і американські фільми. Поза тим Канада не має з Америкою ніякого особлившого звязку. А з Британською Імперією вона є в найкращих зносинах.

АМЕРИКА КУПИЛА БІБЛІЮ ҐУТЕНБЕРҐА.

Біблію, друковану першим друкарем на світі, Ґутенберґом, купив американський міліонер у Відні за 305,000 долярів.

НІМЕЦЬКІ ПІДВОДНІ ЛОДКИ В СРСР.

Британська адміністрація, а також і французьке міністерство війни заняті під теперішню хвилю перевіркою одержаних відомостей про те, що німецький уряд всупереч версайському договорові не знищив усіх підводних лодок, а передав їх частину радянській фльоті. Відомости, що їх одержали союзні уряди, зводяться до того, що Німеччина доставила большевикам вісім підводних лодок найновіщого типу. Декотрі з них можуть віддалятися від своїх баз на 8000 миль і можуть таким чином оперувати на Атлянтійському океані. Ці лодки перезвали большевики і вони мають тепер большевицькі назви „Піонір'', „Червона Звізда", „Лібкнехт'' і инші подібні назви. Частинно доставили їх Німці в Кронштад, а частинно в Мурманськ разом з німецькими залогами. Частина залог вернула вже до Німеччини.

ЖЕРТВИ СЬОГОРІЧНОЇ КУПЕЛІ.

Повідомляють нас зі Станиславова, що в цьому році втопилося в однім тільки липні 14 осіб в околицях Станиславова, а саме в обох Бистрицях і в Дністрі. З того в станиславівськім повіті було 6 жертв купелі, в надвірнянськім 3, в богородчанськім 3, в рогатинськім 2. Уважайте, де купаєтеся, зокрема батьки повинні вважати на діти, бо майже всі жертви купелі — малолітні.

COMING OF QUEEN MARIE AROUSES PROTEST

RUMANIAN GOVERNMENT ACCUSED OF OPPRESSING MINORITIES AND POLITICAL PRISONERS.

In their letter to the colleges the Ukrainian and Hungarian students at the Bloomfield seminary express surprise that "a sovereign of the most backward and lawless country of Europe is accorded such a demonstrative reception on the part of a republican and democratic nation, and protest against the sanctioning, by the reception, of the barbarous rule exerted by the Rumanian Government against the so-called minorities of the present Kingdom of Rumania, which minorities actually constitute half of the population of this kingdom. The Treaty of Versailles and of Trianon attached to the former Kingdom of Rumania large portions of the neighboring countries with large non-Rumanian majorities, sometimes without any trace of Rumanian population. In this way the entire Transylvania and large portions of Hungary proper and Banat with about 2,000,000 Hungarians and Germans (so-called Transylvanian Saxons), Bukowina and Bessarabia with 1,500,000 Ukrainians and about 1,000,000 Germans, Russians and Bulgarians, and finally a portion of Bulgarian Dobrucha without any trace of Rumanian population, were allotted to Rumania."

"All these countries," says the letter of the students, "and especially these above mentioned non-Rumanian nationalities, stood on a far higher level of culture and civilization than Rumania proper and the former for decades or even centuries enjoyed far better and more advanced system of administration than the neglected, backward, illiterate and half-barbarous Danubian Kingdom of Rumania. Now these more advanced and more civilized countries and people were thrown upon the mercy of the most corrupted, most backward and most demoralized Government in Europe—a crime against civilization and against millions of unhappy people delivered to the hands of a cruel, unscrupulous and demoralized clique of rapacious and predatory Rumanian Bojars and their autocratic dynasty.

"All human rights of these unhappy people have been trodden down. Their languages have been banished from the schools and from any official use, their private schools were closed, scores of thousands of prominent and inteligent Hungarians, Germans, Ukrainians, Russians and Bulgarians were arrested, tortured in Rumanian dungeons by the bloodthirsty Rumanian police and military authorities; in Bessarabia alone about 40,000 people were shot under the pretext that they were Bolsheviki, entire villages were burned and their population, including women and children, exterminated."

The Bloomfield seminary is an institution for training young men from Europe for the ministry. It has been doing this for more than fifty years. Its President is the Rev. Dr. William Y. Chapman, now very ill. Although supported by the Presbyterian Church, the seminary educates young foreigners for all Protestant denominations.

(The New York Times, Oct. 17, 1926)

ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ НА УКРАЇНІ.

Рівночасно з всесоюзним переписом населення, на Україні в грудні цього року буде проведено перепис усього населення. Центральне статистичне управління розробило проєкт, що встановлює певний порядок перепису. Усі громадяни зобовязуються давати потрібні відомости за себе та за членів своєї родини.

Проведення перепису потрібує багато роботи і тому, щоб допомогти статистичним орґанам провести перепис, усім радянським установам та Наркомосвіті дозволяється відпускати співробітників та вчителів, а також учнів ВУЗ-ів, технікумів та профкіл, що забажають робити перепис — до статистичних орґанів, але не більше, як на 14 днів. Підчас роботи в статистичних орґанах за службовцями зберігається їх постійне утримання.

Для допомоги перепису буде утворено всеукраїнську центральну комісію та окружні комісії на місцях. Проєкт ЦСУ про порядок перепису розглядає тепер Раднарком.

УКРАЇНЦІ ПІД РУМУНСЬКИМ ЧОБОТОМ.

Комітет по обороні жертв білого терору на Балканах разом з Комітетом Бесарабців влаштував величезні протестаційні збори в Парижі проти режіму окупації і румунізації Бесарабії. Промовці, що один за одним виходили на трибуну (Жан Лонче, Анрі Барбюс, Цянян Кутурє, Поль Луї і инші), представники французького культурного громадянства, змальовували картину страхіть і терору, що за влади Румунії розцвів на Бесарабії. Резолюція, що її одноголосно прийняли величезні збори, ганьбить перед усім культурним світом режім Румунії, що надмірними податками, терором і т. ин. приводить Бесарабію до голоду, злиднів та політично-соціяльної неволі. Ціль, яку ставлять собі нинішні правителі Румунії — говориться в тій резолюції — є за всяку ціну зрумунізувати Бесарабію, цебто винищити українські, російські та еврейські елементи через масові вбивства, голод та насильну кольонізацію краю. Таким чином вони надіються здійснити висловлену одним із них (румунізаторів) думку — побачити „Бесарабію без Бесарабців''. Збори підносять свій голос за плебісцит для населення Бесарабії, що само має вирішити свою долю.

СУДДЯ ПОКАРАНИЙ.

Ошава, Онт. — Поліційний маґістрат Е. Г. Пурді, з Порт Перрі, заплатив оноді в суді 40 долярів кари за те, що незвичайно скоро і недбало їхав своїм автомобілем. Другу кару заплатив за те, що не хотів дати поліцаєві свого імени і числа автового лайсенсу.

ОБСЛІДУВАННЯ „ВЕЛИКОГО ЛУГУ ЗАПОРІЗЬКОГО".

Дніпропетровський краєвий інспектор охорони памяток нині за дорученням Укрголовнауки обслідує зі спеціяльно виділеною комісією територію, що колись мала назву „Великий Луг запорізький". Обслідування має вияснити, які кутки Великого Лугу слід взяти під державний і місцевий заповідники.

ДОЩ УШКОДИВ МАНІТОБСЬКУ ПШЕНИЦЮ НА $12,000,000.

Манітобський премієр Бреккен оповістив, що дощ, який падав у провінції через три тижні, ушкодив пшеницю на 12 міліонів долярів.

Колиб не дощ, то Манітоба булаб мала цього року найгарнійшу пшеницю.

УКРАЇНЕЦЬ УТОПИВСЯ.

Тисдейл. Саск. — Коні Івана Питльованого, який вертав фірою з місточка домів, сполошилися і біжучи, вдарили возом до поруча на мості Голдборн так, що Питльований випав з воза в річку і втопився. Разом з ним їхала також його 11-літна донька Марія, але та випала з воза перед мостом і уйшла нехибної смерти.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗНИЖЕННЯ ЦЛОВИХ ТАРИФ

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Представники світових банків, які заступають 16 націй, включно з Америкою, видали маніфест, в якім взивають всі держави, щоби вони ради загального добра відступили від системи охоронних мит, бо вони нищать добробут всіх країв не менше як світова війна.

Цей апель викликав велику сензацію по обох боках океану. Деякі знатоки міжнародних відносин відносяться скептичню до цего апелю, бо кажуть, що його реалізація може наступити допéрва тоді, коли наступить в Европі стабілізація валюти. Анґлійська преса каже, що це дуже здоровий голос, бо походить від практичних бизнесменів. Це є зворот до кращого. Але він на разі не є нічим иншим, а тільки добрим початком.

ДОМІНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШИХ ПРАВ.

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Вже на першім засіданню Конференції Імперії можна було відчути те, чого всі надіялися. А саме, що Полуднева Африка і Ірляндія будуть домагатися більшої самостійности. Премієр Полудневої Африки Герцоґ, найбільш радикальний в своїх домаганнях зі всіх прочих представників, дав себе пізнати під тим оглядом сейчас по привітній мові премієра Болдвина. Він заявив, що Полуднева Африка є далі льояльна супроти Імперії, одначе не задоволена з дотеперішної самоуправи і домагається поширення своїх прав. До його заяви прилучився канадійський премієр Мекензі Кінґ. Герцоґ заявив, що підставою, на якій побудована імперія, є добра і непримушена воля тих, що входять в склад тої імперії. Щоби отже заховати імперію при життю, треба задоволити ті всі части, з яких складається імперія, до тої міри, щоби вони всі почували себе вільними і суверенними народами. Полуднева Африка захитана в своїй вірі, бо вона відчуває, що не має повноти тих прав, які прислугують другим домініям.

Президент айриської вільної держави Косґрейв не взяв участи в церемонії посвячення памятника для поляглих в світовій війні британських жовнірів та подав як виясненне те, що він стояв в 1916 році, себто в часі війни, на чолі того руху, який викликав боротьбу між Ірляндією а Анґлією, яка потягнула за собою смерть значного числа анґлійських жовнірів.

НОРВЕҐІЯ ПОКИДАЄ ПРОГИБІЦІЮ.

ОСЛО, 19. жовтня. — Ще нема остаточного точного висліду з референдум в справі прогибіції. Та вже тепер можна твердити, що прогибіція провалиться більшостию яких 120,000 голосів. В самій столиці Норвеґії Осло голосувало за знесеннем прогибіції 103,300 голосів, а за прогибіцією заявилося всего 15,400 чолосів.

Такого висліду вже тим разом не надіялися навіть самі „мокрі". Прогибіцію заведено в Норвеґії тому сім літ. Але вона не була строга, бо дозволено вживати алкогольних напитків, які не мали понад 14% алкоголю. В 1923 році піднесено процентову стопу алкоголю до 21. Але й те не помогло і держава мусіла видавати рік річно величезні суми на здержанне довозу сильнійшого алкоголю з Німеччини і других країв. Кромі цего виказують, що сама Норвеґія, хоч як вона мала, має принаймні 1000 тайних дестилярень, що продукують алкоголь на більшу скалю.

ШУКАЮТЬ ЗА ПРАПОРОМ ДЛЯ ВОЗДУШНОЇ ФЛЬОТИ.

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Анґлійська воздушна фльота робить проби що до цего, яка матерія буде найбільш надаватися на прапор для военних аероплянів. Хочуть установити спеціяльну фану для воздушної фльоти, але це справа не так легка, бо тяжко знайти таку сильну матерію, яка видержала би в леті напір воздуха.

ПОАНКАРЕ ЗА НАВЧАННЄМ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.

ПАРИЖ, 19. жовтня. — Премієр Поанкаре, вернувши з візитації шкіл в Альзації і Льотаринґії, вислав до ректора університету в Штрасбурґу письмо, в якім подякував за гостину та висказав своє задоволення з стану шкільництва в тих провінціях, що їх тепер відзискала Франція. Він підніс, що уряд не має нічого проти цего, щоби в тих провінціях учити в школах німецької мови. Коли в Франції, зазначив Поанкаре, є місце для мови Басків, Провансальців, Флямандців, то може бути таке саме місце і для німецької мови, як того диялекту, яким послугується в дома певна частина французьких громадян. В школах цілої Франції мусять одначе бути домінуючими мова французька і французький дух.

КРОМВЕЛ НЕ БУВ ТАКИЙ НЕВИННИЙ, ЯК ЙОГО МАЛЮЮТЬ.

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Анґлійська історія представляє Оливера Кромвела як пуританського лідера, якого славили як людину особливих чеснот і чистих обичаїв. Тепер оголошено памятник ґенуенського посла Франческо Бернарді, який був послом в Лондоні в роках 1651 до 1665. В тім памятнику подає він, що Оливер Кромвел вислав був на війну полковника Лямберта, а сам жив з його прекрасною жінкою, яка мала навіть дівчину, якої батьком був Кромвел. А що полковника відзначив Кромвел за його хоробрість, нарід говорив: Лямберт має військові почести коштом цивільної чести.

Користайте з нагоди!

Вступайте сейчас!

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХИБНЕ РОЗУМІННЯ ГЕРОЙСТВА

Недавно тому зголосилося до канцелярії Українського Народного Союза одно ново зорґанізоване сестрицтво. Зголосилося 8 жінок. Як звичайно в такім случаю, жінки мусіли переходити лікарські оглядини. Сі ствердили дивну річ. Здоровля двох кандидаток було так підорване муншайном, що лікар заявився проти їх припяття в асекураційне товариство.

Канцелярія Українського Народного Союза дістала знова докази смерти одної членкині, на яких члени уряду відділу написали, що вона померла на біль голови. Лікар ствердив, що вона померла на недуги жолудка й нирок, викликані надуживанием алькоголічних трунків.

Недавно знова доносили до канцелярії про божевілля одної членкині. Члени самі писали, що вона збожеволіла від пиятики.

До канцелярії прислав недавно один погребник листа про похорони одного члена Союза. Погребник писав, чи не мігби Союз щось зробити такого, щоби гроші пішли в руки дітий-сиріт, а не в руки жінки-вдови. „Вона така пиячка," — писав погребник, — „що свого мужа загнала в гріб. Вона певно й пропе посмертне по мужу."

Сі послідні слова погребника вдаряють цвяшок в саму головку. Бо коли тяжкі наслідки має пиянство батька-мужа для родини, то сто разів тяжчі наслідки має пиятика жени-матери. Коли говориться, на основі життевого досліду, що діти, лишені з батьком-вдівцем, виходять звичайно гірше, як діти, лишені з матірю-вдовою, то треба рівночасно сказати, що діти матери-пяниці деморалізуються богато лекше й гірше, як діти родини, де мати не запивається.

Страшні наслідки алькоголізму се посередний дарунок прогибіції. Уряд показався у своїй боротьбі з пиянством зовсім безсильним. Тому обовязок боротьби зі сим суспільним лихом спадає на само громадяньство. Ми мусимо вжити для сеї цілі всіх суспільних організацій: церков, шкіл, ґазет, товариств. Нам треба привернути назад здоровий погляд на справу пиятики. Нам треба забути сей глупий погляд, що виробився в Америці від часів прогибіції, що той, хто пе, є певного рода героем. Не героем він, а слабодухом. А жінка, яка має діти, або сподіється мати, а запивається, поповняє супроти них найбільший злочин, який жінка-мати здібна поповнити.

ПРИЇЗД РУМУНСЬКОЇ КОРОЛЕВОЇ

Приїзд румунської королевої до Америки викликав серед Американців справдішну метушню. На її стрічу виходить усюди велика маса цікавої товпи.

Декого іритують сі привитання бездумної товпи, а дехто вже й робить заключення, що в Америці ростуть монархістичні настрої. Та говорити так може хиба той, хто забув про те, що на похорони фільмового аманта Рудольфа Валентіна прийшло людий у двоє разів більше, як на привитанне королевої, та що з тих похоронів виношено кождого дня по кількадесятеро людий, здушених натиском до безпамяти. Якби комічний актор Чарлі Чеплін заповів явно свій приїзд, то на його штани прийшлобися подивитись більше людий, як на перли, прикриваючі морщини румунської королевої. Стотисячні товпи роззяв на привитанню для королевої не означають ще захоплення Американців монархією, як не означають стотисячні товпи на привіті для членів виправи Амундсена на північний бігун якенебудь признанне для геройських подвигів для науки. В ріжних кругах стараються зужити візиту королевої для висказання протесту проти гнету, який під пануванием румунського короля й уряду ріжні національности, суспільні верстви й переконання зазнають. Поважний протест уже підняли українські й мадярські студенти презбитеріянського теольоґічного семинара в Блумфілді, Ню Джерзі, протестуючи проти гнету румунського уряду над нерумунськими національностями під румунською владою. Радикальне робітництво підносить протест проти утисків румунського уряду проти робітничого руху, а Жиди збираються до протесту проти гнету Румунії над Жидами.

Візита румунської королевої се лишень нагода до таких протестів, бо вплив королевої у Румунії опирається на факті, а не праві. Здається, не від речі булоби повторити при сій нагоді осторогу деяких жидівських ґазет до своїх читачів, що, коли протест має мати успіх, він повинен бути поміркованим. Кождий має право висказати свою незгідність з обставинами в Румунії. Однак, само добро справи вимагає, щоби протест підняти в гідний і достойний спосіб, без замішання й образи тих, що люблять роззявлювати роти на сензаційні особи. В сей спосіб ми зможемо легко зеднати собі ухо й серце своїх слухачів та сказати їм дещо про терпіння наших братів на другій стороні океану.

ЧОЛОВІК ПРОСВІЧЕНИЙ, АЛЕ БЕЗХАРАКТЕРНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО УЖИВАЄ НА ЗЛО ТИХ СРЕДСТВ, КОТРИМИ РОЗПОРЯДЖАЄ. ЧОЛОВІК ХАРАКТЕРНИЙ, АЛЕ НЕОБРАЗОВАНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО МИМО ДОБРИХ НАМІРІВ ПОСТУПАЄ ДУЖЕ ЧАСТО КРИВО І ПСУЄ ВСЮ СПРАВУ.

КРІЗА КОМУНІСТИЧНОГО МОСКВОФІЛЬСТВА

Ідея комунізму серед українських народних мас не мала ґрунту для свого розцвіту. Тому навіть по революції 1917. року на Україні не було своєї національної комуністичної партії. Така партія повстала далеко пізнійше, і то на іміґрації. За увесь час свого істнування вона ледве чи налічувала двайцять членів, з В. Винниченком на чолі. Ніби то такою партією вона істнує й досі, але жадного впливу вона не має, не тільки на маси, але й на поодинокі особи. Коли хто вів комуністичну пропаґанду на Україні, то се були таки самі русоцентристи, як російські соціялісти-революціонери, соціял-демократи, меньшевики. Правда, дуже нечисленний елемент з найліпших утопістів та звичайних карерістів пристав до комуністичної партії з хибною метою використати російську комуністичну партію із середини для української національної справи. Звичайно вони впливу в російській комуністичній партії жадного не мали. В партії, де таких стовпів як Зіновєв, Троцький, Пятаков, переслідується й викидається за рамки активної роботи, коли вони не бажані для инших головачів партії, українських комуністів лишено без жадного впливу на маси. Без жадних індивідуальних даних чи заслуг перед партією їх звичайно лише використовано для партії, як яничарів.

Коли комуністична партія взяла курс на українізацію України, то це зовсім не заслуга тих Українців, що пішли в прислужники до партії. Партія це зробила під тиском зовнішних обставин. Глибокий активний національний рух українських мас та ворожє активне повстання їх до комуністичного Москаля примусило партію піти на уступки в національному питанню для ратування себе на Україні. Лише тоді, як партія змушена була взяти курс націоналізації Урaїни, вона видвигнула на виконавчі вищі пости комуністів з Українців. Але ті комуністи-Українці не можуть проводити жадної власної політики; вони підлягають директивам партійного політичного бюра, яке міститься в Москві й звідти дає свої накази. Навіть у підборі звичайних технічних робітників партія залишає свою контролю. Отже навіть комісари республики (міністри) не можуть вибрати співробітників для своїх комісаріятів. Тому й подибуються такі ненормальности, як те, що в комісаріяті внутрішніх справ майже увесь склад урядників Москвини. Також і в комісаріяті фінансів, яким керує комуніст-Українець М. Полоз, є всего два-три чоловіка, які розуміють українську мову. Очевидно партія не має кандидатів, щоби дати сюди своїх „надьожних" людей з Українців. Цих примірів досить, щоби зрозуміти, яку мізерну ролю відограють та яке мізерне значіння мають для національної справи комуністи-Українці.

Лише орґанізована, масова воля народа та його активна постанова в певному питанню є реальним чинником, з яким змушена рахуватися навіть найдеспотичнійша й найоліґархічнійша влада большевиків.

Коли большевики розпочали свій шалений наступ на національну Україну ще в 1917. році, то тоді кожен „малорос" робився комуністом, не говорюче вже про отвертих москвофілів, які допомогали большевикам зломити українських рючи вже про отвертих москфільство прикрите лише клясовими та соціяльними кличами, яке вносило розклад в національний фронт та деморалізацію в національні маси, викликуючи в них симпатії до Московщини й віру в те, що з большевицькою Московщиною можна жити добре.

Але вже в 1920. році большевики показали свої „общерускіе зуби" й українські маси стали до боротьби за свої національні та клясові, передівсім селянські інтереси. Поволі большевикам в національному питанню довелося крок-за-кроком здавати свої позиції.

В той самий час великі простори українських земель опинилися в руках Поляків, Румунів, та Чехів. Тут теж саме почалася москвофільська пропаґанда, але тому, що з 1920. року одинокою реальною „рускої силой" залишилася большевія, то й пропаґанда пішла під гаслом розповсюдження большевицьких ідей. Для цього навіть повстали тут українські комуністичні партії й навіть появилися посли комуністи до парляментів. Вони почали пропаґувати комуністичні ідеї в масах, а тому, що вся бувша Росія в руках комуністів, то звідси випливав той факт, що конечним сьогодняшнім завданням комуністів та прихильників його є прилучення тих земель до Росії. Разом з тим всі сподіванки мас переносились на комуністичну Росію, яка, мовляв, прийде й вирве український нарід зпід жорстокого терору Поляків, Румунів й Чехів. Тим активність мас до самоборотьби, до самоорґанізації вбивалася. На що, мовляв, тратити силу, вагу, соби й час для боротьби тут на місці власними силами, коли прийде комуністична Росія й визволить своїх братів?!

Саме в таку площу ставилося питання визволення наших західних земель зпід чужинецької окупації. Для ефекту говорилися комуністами горячі бойові промови, видавалася комуністична література та навіть пускався соломяний вогонь, а иноді вживався й терор, чи посилалися на вірну загибель так звані діверсійні військові відділи. Роблено такі гокуси-покуси замісць того, щоби піднести народню енерґію до самоорґанізації, до активної плянової боротьби з окупантами, обєднувати його до широкої довготрівалої орґанізації й орґанічної роботи, яка одинока врятує наш нарід від винародовлення, від денаціоналізації й нарешті приведе до визволення. Замісць робити орґанізацію, пускано воду на млин українських національних ворогів, що розпорошувало його сили й параліжувало його відпорність.

Час ішов і поволі стала яснійше викристалізовуватися сама природа большевизму та його русоцентрична праця. Поволі маси почали губити віру в спасительність ідей комунізму взагалі, а зокрема бачити, що комуністичний визиск на Україні нічим не ріжниться від того, що робила царська Росія. Навіть більше того й большевики так саме, як стара Росія шукають порозуміння з ворогами ураїнського народа коштом українських земель. Таке усвідомлення ширших мас відвернуло їх від комуністичної пропаґанди в краю, а тим і надію, що прийде Росія й визволить їх з неволі, захитала. Ясно стало, що комуністична Росія, якщо стане в боротьбі з иншими українськими ворогами, то лише в своїх власних інтересах. Це внесло крізу в москвофільську комуністичну пропаґанду й маси стали більше прислухуватися до своїх національних провідників та орґанізацій, які закликають їх до боротьби власними силами, силою своєї орґанізації та активности, проти всіх своїх ворогів. Тому то помічається знову оживлення національної роботи на всіх українських землях поза межами большевії. Наш нарід став до самоорґанізації та активної діяльности на національно-культурному, економічному та політичному полі. Чим скорше й сильнійше розвинеться та діяльність, тим скорше згинуть всякі „фільські" течії серед нашого народу, а з ними щезне без сліду й модерна комуністична москвофільська ідея.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕВИННИХ ЛИШІМ В СПОКОЮ.

Читаючи в нашій часописи „Свободі" рубрику „Голоси читачів", приходжу до переконання, що тепер все наше українське громадянство осуджує політиу епископа Богачевського. Думаю, що читачі цілком слушно стали як один в обороні дорогого нам всім українського імени, за яке пролялось море української крови. Нині вже цілий світ знає про істнованне великого сорок-міліонового українського народу, який бореться за свою державу. Тому честь тим читачам, що на сторінках „Свободи" напятнували тих, котрі допчуть те, що наш народ здобув в тяжкій боротьбі. Але я завважив рівнож і таких читачів, котрі винують в тій боротьбі цілком невинних людей. Бо в „Свободі" в числі 226 з 29 вересня с. р. помістив свій голос гр. Онуфрій Ґрещак з Трентон, Н. Дж., під наголовком „Для всіх однакова мірка".

На мою думку, автор хоче викликати ще більшу боротьбу, коли критикує українського православного епископа о. Теодоровича. Бо виходило би, що і епископ Теодорович поводиться в народних справах так само як епископ Богачевський. Я є членом української автокефальної православної церкви, однак не маю на ціли переконувати читачів, що ся або та релігія є ліпша. Я думаю, що тут є для кождого свобода і кождий Українець може мати релігійне переконаннє, яке йому подобається. Переконання одначе національні повинні бути одні і ті самі як у православних Українців так і в греко-католиків. Тому я не противлюся тому, коли греко-католик критикує епископа Теодоровича як Українця. Це можна. Критики нам треба, але розумної і справедливої. І тому якраз стаю я в обороні архиепископа Теодоровича, не з аґітації за православем, але з того переконання, що колиб епископ Богачевський провадив таку національну політику як епископ Теодорович, то сегодня не мали би ми цілком певно такої внутрішної боротьби. Епископ Теодорович виявляв себе всегда перед своїми і чужими щирим Українцем, та зазначував, що він приїхав з наказу і волі українського народа з золотоверхого Києва. Він нераз і не два напятнував остро всіх окупантів українських земель та відносився з великою пошаною до Шевченка і Франка як до наших національних ґеніїв і просвітителів. Епископ Теодорович за час свого побуту в Америці зукраїнузував православну церкву і завів відправу в рідній мові та наказав споминати в єктеніях Україну і український народ.

Думаю, що вже з того, що я підніс, заходить під національним оглядом велика ріжниця між епископом Теодоровичом а д-ром Богачевським. Я знаю, що епископ Теодорович любить свій нарід, любить свою Україну, за котру він терпів, будучи арештованим большевицькими окупантами. В орґані Української Православної Церкви не знайдемо нападів на нашого Каменяра і Мойсея Івана Франка, ні на незабутнього батька Тараса Шевченка. А гляньте, що виписує проти них католицький орґан „Америка". Тих кілька уваг подав я як відповідь гр. Грещакови не зі злоби і не задля аґітації, але в обороні правди. Коли в нас ведеться боротьба, то треба боротись проти винних і не втягати до сего людей, які з цілої душі сприяють українському народови.

Лесьо Сисин,
член У. Н. С. в Пасейк, Н. Дж.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З українського життя в Америці.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Віче в справі польських переслідувань о. д-ра Пелліха проти римського конкордату.

Заходом Центрального Зап. Ком. Радехівщини в Америці, відбулося дня 26. вересня в церковній гали при ул. Корт в Нюарку віче в справі несення помочи обороні о д-ра В. Пелліха в Радехові, якого на підставі римсько-ляцької умови, званої конкордатом, забираються судити і карати за те, що той священик не признає і противиться владі окупантів.

Віче отворив д. П. Костів, голова Ц. З. К. Р. поясняючи, що ціль віча є: пізнанне і обговоренне справи, зібранне матеріяльної допомоги обороні о. др. Пелліха і прилюдної заяви солідарности з свідомим українським громадянством Радехівщини.

На пропозицію д. П. Костіва, за предсідателя віча покликано д. І. Бардича з Нюарку, Н. Дж.

Перше слово віддано прибувшому з Джерзи Сіти, гол. урядникови У. Н. Союза д. І. Каштанюкови.

Бесідник зазначив на вступі, що не прийшов він на віче як Радехівець. Не походить він з міста Радехова, ні з радехівського повіту, не прийшов він теж як головний урядник У. Н. Союза, але „як Українець забираю голос в обороні Українця в обороні такого українського священника, що ставить мужний опір ляцьким окупантам що мимо тюрми і інших кар не признає на нашій землі польського панування, ні польсько держави. Тому, хоч я й не Радехівець, хоч і особисто не знаю о. Пелліха, хоч я й не бесідник мушу сказати кілька слів, щоби заявити, що тут не ходить о одиницю, о особу, о священика або о радехівський повіт, а тільки о одну велику, нам всім спільну ідею, **о боротьбу за незалежну Українську Державу**. А в тій боротьбі мусить сегодня брати участь кождий український громадянин, мусить поперти і віддати честь і пошану кождому, що не сходить з дороги ведучої до независимости, що бореться до останку за визволення свого народу.

А що таким власне є о. Пелліх, тому честь йому, честь і тим громадянам з радехівського повіту, що там віче скликали і тут те саме роблять, щоби запротестувати против ляцьких насильств.

Ми рвалися, — і хвилево впали в боротьбі за самостійну українську державу.

Коли була своя держава, був запал і була любов до неї.

А коли вона завалилася, треба було витерпіти гірку чашу з боку наїздників.

В займленій части Польщею, прийшов час знущання і мук, прийшов час данин, конскрипцій, виборів і наглих судів. Прийшло панованне звірської поліції і жандармерії, тисячі і тисячі жертв, що опинилися в таборах смерти на Домбю, в Берестю і інших.

Десятки тисяч стратило відразу хліб-заробіток і опинилися з родинами на вулиці, а тисячі пішли до кріміналів за те, що почували себе Українцями і не хотіли виречися своєї народности, своєї мови, школи і віри. Там то пішла польська нагінка на нашу рідну землю, на школу і церкву. Настали часи мазурської кольонізації і якби не боєва акція наших молодих героїв, то й хто знає, що булоби сталося з нашою землею, за той короткий час польського панования.

І зачалися ломити наші ряди. Одні з нужди покидали ряди борців, а другі з лакімства і хрунівства переходили в ворожий табор.

Польща кидала міліони, щоби зломити наш оборонний вал, щоби нас посварити і розбити.

Видавала хрунівські газети, вибирала хрунівських послів, але все те не помагало.

Знаючи, яку вагу відграє в нашім народнім життю церква, ззялася Польща до неї.

Звязала і обмотала українську католицьку церкву конкордатом, щоби зробити епископів, духовенство і вірних сліпим знаряддєм польської політики, щоби українську церкву перемінити в фабрику народних зрадників, в фабрику польських патріотів.

Конкордатом Польща хоче змусити українське духовенство до сліпого послуху, загрожуючи йому відібраннєм парохії на случай, колиб священик не повинувався жаданням старостів, комісарів, жандармів і інших польських посіпак.

Конкордатом вимагають, щоби український священик проповідував з церковного престола послушенство польському президентови і польській державі, щоби правив богослуження за їх здоровле і поводженнє при кождій Службі Божій аби споминав їх з набожностю, та щоби правив благодарственні богослужения в дні польських державних свят, тих свят, в яких святкувалобся побіду Польщі над нами... побіду насильства над правдою і справедливостю.

І ото в тім нещаснім, поневоленім нашім рідній краю, знайшлися одиниці, що сказали собі: скорше вмру, скорше згину в ляцькій тюрмі, скорше язик мій усохне, як мавби промовити і проголосити з Божого престола **слова зради власного народа.**

До таких належить о. Пелліх, якому належиться в тім геройстві пальма першенства.

Придивімся тепер, як і за що ляшня оскаржує і судить о. Пелліха. Послухаймо і переконаймося, як мужно і по геройське о. Пелліх ставиться до польсько-римського конкордату і до польського панования на нашій землі.

Ось і оскарженне:

В 1921 р. о. Пелліх аґітував против польської конскрипції, через що ні оден Українець в цілім радехівськім повіті не виповнив польського закона про список людности, за що о. Пелліх був двічи покараний адміністративно.

О. Пелліх розводив таку широку аґітацію против участи „русінського" населєння в виборах до польського сойму, упаштувавши в себе против-виборчу централю, а перед всіми виборчими льокалями поставив сторожу, що ніхто з Українців не відважився брати участи в виборах і хрунити.

Підчас одної з численних ревізій в домі о. Пелліха „паньствова" жандармерія знайшла, що о. Пелліх мав зноситися з ґрупою Петрушевича, при чім за проти-виборчу аґітацію і погрози звернені против члена виборчої комісії, о. Пелліха арештовано, вязнено в слідчій тюрмі понад 6 місяців, а відтак вироком ляцького суду додано ще місяць арешту.

В Радехові заложив був о. Пелліх приватну українську школу, та змушував родичів посилати дітий до неї. Школу сю однак „владза польска" замкнула а о. Пелліха покарано.

Коли польські посіпаки в 1924 р. напали тайний зїзд Укр. Трудової Партії у Львові і його розігнали, то і там знайшли о. Пелліха як учасника.

В 1925 р. переводив о. Пелліх у своїм повіті т. зв. „шкільний плебісцит" і грозив з церковної проповідальниці, що хто з його парохіян не підпише деклярації з домаганнєм української мови в школі, того не впустить до церкви.

О. Пелліх урядмував в себе

тації зібрання в рамках УНДО, а навіть скликав віче, яке було розвязане, а справа віддана судови.

При отворенню шкільного року о. Пелліх по відправі розпочав демонстраційно відспівання гимну „Боже Україну Хорони'', за що був покараний.

О. Пелліх з повною свідомостю не не стосується до адміністраційних заряджень писати метрики в польській мові, за що був вже много разів караний.

О. Пелліх не відправляє богослужень в день польського свята „Конституції 3-го Мая" і ніколи не молиться за президента польської держави, та взагалі зовсім не узнає „польської владзи", яку публично словом і письмом називає „сусідською владою".

За всі ті „провини'' був він вже много разів караний, та йому се зовсім не помагає. Тому повинен він ще бути осібно суджений і караний після польсько-римського конкордату.

Ось кому і на що в першу чергу сей конкордат придався.

Старокраєві ґазети доносять, що дня 3-го липня с. р., перший раз від часу польської окупації, в Радехові відбулося політичне віче, на якім о. Пелліхови численно зібраний нарід з цілого повіту справив велику овацію. З того віча візвано митрополичий ординарят і парляментарну репрезентацію, щоби вони старалися припинити ту скажену нагінку, на так цінного священика і громадського діяча, яким є о. Пелліх.

Коли отже там, обезсилений наш нарід під багнетом польських жандармів, має відвагу зійтися на віче і на нім пятнувати польську нахабність в новій формі польсько - римського конкордату, коли там наш рідний нарід виснажений звірствами наїзників, має ще відвагу і силу з о. Пелліхом солідаризуватися і в його обороні ставати, то чи ми тут на вільній земли Вашингтона, де нас не сягає ні польсько-римський конкордат, ні інші затії польських посіпак, чи маємо і чи можемо спокійно приглядатися, тим безконечним мукам безборонних братів наших і покірно мовчати?

Ні, не треба бути аж Радехівцем, не треба аж особисто о. Пелліха знати, але вистарчить мати щире українське серце, аби відчути ту ґеройську поставу о. Пелліха і те глубоке почуття народної гідности тих, що в його обороні повстали. Перед ними треба нам склонити голови і від себе зложити щиру і обильну жертву їм на оборону. Хай дальше родяться такі ґерої, і нехай знають, що весь нарід з ними, що навіть браття з заокеану відгукнуться і попруть їх в кождій потребі.

Застановімся тепер, звідки то родиться в наших людий так вріднім краю як і тут на еміґрації така велика сила, така велика свідомість і таке завзяттє, яке не раз нас самих задивляє а ворогів наших заставляє казитись.

З відки то бє то цілюще жерело, що дає нам все нові сили і завзяття? Чий то дух нас всіх захоплює і вічно підносить? Яка то сила і нас тут днесь зібрала?

Чи це не дух Франка? Той дух, який ніколи не піддавався і все вірив в остаточну побіду. Чи це не слова, поезії, наука, посвята і ґеройство того нашого національного ґенія, котрого десятилітню річницю смерти тепер обходити повинні, а котрий нас учив:

Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Маєш дати ти одвіт.

Хтож, як не той, що сам терпів, ціле своє життє переслідуваний за безмежну любов до свого народу і ціле своє життє і по смерти вчить нас, як свій нарід треба любити, йому вірно служити і його боронити аж до остаточної побіди.

Хтож як не він учив нас, що:
Не пора, Москалеви,
Ляхови служить,
Нам пора на Україні жить.

А хтож як не Франко, виховав нам тих героїв, що полягли на поли бою, що згинули в тюрмах.

Чи не він то й виховав нам і таких завзятих борців, яким є о. Пелліх, і тих, що там при нім відважно станули в його обороні.

Дух того великого ґенія і нас тут днесь зібрав і збирати буде коли лиш того буде вимагати спільна народня справа, бож і ми за Франком повторяємо, що:

Ми поляжем, щоб славу і [волю і честь
Рідний Краю, здобути Тобі.

Склонім отже голову перед тим величним духом Франка, вискажім своє признаннє і пошану о. Пелліхови і йдім слідами наших ґеніїв і борців, котрі кажуть нам боротися і свято вірити, що **мусить прийти час, коли український нарід стане правдивим господарем на своїй коханій, рідній землі.**

Другий з ряду промовляв д. П. Костів, інформуючи присутних про діяльність Ц. З. К. Р. Ціллю комітету є нести моральну й матеріяльну поміч у визвольних змаганнях Радехівщини. Радехівці в Америці горді, що їх родинний повіт так бодро бореться за національні права. П. Костів говорив дальше про переписку з о. др. Пелліхом. Коли о. Пелліхови було зроблено пропозицію приїхати на сталий побут до Злучених Держав, о. Пелліх її відкинув, заявляючи, що не той воїн, що з поля битви втікає. Він заявив, що бореться не за Радехівщину, але за увесь український нарід.

В дискусії забрав слово д. К. Багрій. Промовець звертає увагу вічевикам, що говорячи про старий край, де на 3,000 українських священиків в Галичині знайшовся бодай оден, що мимо кар і переслідування окупантів, стає явно в обороні людських прав свого народа, то не треба забувати на те, що тут, в свобідній Америці, нема ні одного. Противно, тут знайшлися ще такі, що в послушних рабів свій нарід навертають. Тут, де їх не утримує чужа власть на підставі конкордату, але удержує свій власний нарід. Там в ріднім краю, виснажені до крайности браття наші, мимо неустаючих тортур фізичних і моральних не упадають на дусі, не піддаються і не признають чужої власти, хоч вона проти них ще й з Римом звязалась, а нам тут що робити? Милостиню браттям давати, а самим лізти в ярмо, проти якого вони боряться?

Гр. П. Костів на се висказав думку, що зібрані відчули потребу почути, що в тій справі мавби до сказання парох Нюарку, о. канонік Чаплинський, духовний управитель Провидіння, якого Америка є офіціяльним органом, а який за кулісами прислухується промовам і дискусії.

На таке запрошеннє забрав слово о. Чаплинський. Першими словами віддав честь о. Пелліхови, а відтак заявив, що почуваєсь до обовязку опрокинути закид, кинений д. Багрійом в сторону українського священства, що мовляв в краю знайшовся оден, а в Америці нема жадного, щоб постояв за права свого народу. Так, як перед о. Пелліхом бували в ріднім краю українські священики, що з особистим нараженнєм ставали в обороні слушних прав свого народу, так і тув в Америці були і є українські священики, що свому народови вірно служать.

Він далі став обороняти конкордат. Казав, що конкордат се умова польської держави з папською столицею, за яку не можна винувати українського духовенства. Таку умову моглаби і самостійна Україна зробити, якби була того хотіла. Зазначив, що й священики є тільки люде і нераз до такої міри залежні, що не мають відваги переваз опертися. Є священики фамілійні, котрим не легко бунт підносити проти насильства, а є і слабодухи, котрі до такої боротьби, яку веде о. Пелліх, зовсім неспосібні.

Що до каламутні, яка між нами в Америці завелась, то її також не можна брати на карб всего українського духовенства, бо духовенство і тут є залежне більше, як то може декому здається.

По тій промові посипалися закиди на адресу епископа Богачевського й редактора Америки. Вивязалася загальна дискусія, а після неї д. Костів відчитав слідуючі резолюції:

1. Українці міста Нюарку в Злучених Державах, зібрані на вічу, дня 26. вересня 1926 р., співчувають тяжкому положенню о д-ра В. Пелліха, який мужно і неустрашимо опирається ляцьким наїздникам нашої землі і віддають йому честь та пошану.

2. Ми солідаризуємося з тими свідомими борцями радехівського повіту, що від багнетами ляцьких жандармів мають відвагу ставати в обороні свого пароха-патріота.

3. Домагаємося, щоби українське священство в Америці ішло слідами о д-ра Пелліха. Щоби не піддавалося ляцько-римській умові званій конкордатом, але щоби явно ставало в обороні прав українського народа, і загрівало до дальшої боротьби аж до цілковитої побіди.

4. Взиваємо весь український загал в Америці, щоби поспішив з помочю в обороні о. д-ра Пелліха і всіх других політичних вязнів, що страждають в ляцьких тюрмах.

Повисші резолюції були приняті одноголосно, а над пятою точкою, в якій збори домагаються, щоби о. Чаплинський зрезиґнував з уряду духовного управителя Провидіння, розвелася ширша дискусія.

Проти сеї тонки резолюції виступив уперед місцевий дякоучитель д. Т. Каськів, головний містопредсідатель Провидіння, заявляючи, що таку резолюцію поставити моглиби тільки члени Провидіння, а такою резолюцією віче мстилосяб на духовнім управителю, коли всі знають, що тут редактор винен. Предсідник обіцяв, що головний уряд Провидіння без резиґнації і резолюцій вкоротці сам сю справу залагодить.

Присутні відповіли, що між зібраними нема нікого, хтоби бажав знищення організації Провидіння. Резолюція походить зі щирого бажання ратувати Провидіннє перед чорною плямою ширення назадництва органом. Резолюція, то голос тих, що довгими роками звикли часопись Америку уважати щиро національною і такою бажалиб її дальше мати. Се голос тих, що до свого пароха кажуть: старайтеся „Америку" навернути, а як не можна, то на знак протесту уступайте.

Піднеслися голоси, що мовчаннем і терпеливостю справи не залагодиться. Також нічо не поможе звалювання вини з одних на других, бо винен тут не лише епископ і редактор, але й ті, що мають силу і право всему кінець положити, а мовчать.

Остаточно на внесення д. Мниха, поперте д. Відземком і Хомою, ухвалено таку резолюцію:

Взивається Провидіннє, щоби теперішнього редактора усунуло, бо він нищить Провидіннє і всі інші орґанізації; знеславляє українське імя і демократичні засади, одобрені сею нашою прибраною вітчиною; плюгавить память наших найбільших народніх світочів; пропаґує рабство і вносить між нас незгоду і кириню.

Цю резолюцію принято одноголосно. На оборону о. д-ра Пелліха зібрано суму $42.11. Відспіванням „Не пора" і „Ще не вмерла" віче закінчено.

І. К.

„ЦУД" У ЛЬВОВІ.

Серед товпи, що збиралася масово перед костелом св. Миколая, де були вивісили „чудотворний" образ Богоматери, розійшлася була дня 1. вересня с. р. чутка, що з Риму приїздить трох кардиналів, аби перевести аналізу, чи образ є чудотворний. Вечером розійшлася вістка, що образ вивезуть з тою метою до Риму. У звязи з тим зібралися товпи народа у „Копитковім", на Городецькій вулиці, на площі Більчевського та перед костелом Єлисавети. Кількатисячна товпа залягла вулицю так, що здержала була на хвилю трамваєвий рух. Заняла також хідники аж під камениці і тут також спинила рух прохожих. Ріжні чутки переходили з уст до уст, а саме, що з костела св. Миколая йде вже процесія з образом до головного двірця і т. д. Товпа кричала „Не дами образу зе Львова!" Щойно коло 9. год. веч. сфанатизовані маси стали розходитися. Образ тепер стягнено з фронтової стіни костела св. Миколая і він мабуть в руках консисторської ради.

СВІТОВА ХРОНІКА.

На Чехословаччині у місті Бешкові, у шпиталі для умово недужих, 800 осіб затроїлось несвіжим мясом. — Максим Ґоркий написав нову песу „Фальшива монета"; яку ставитиме Макс Райнгард.

З ПОЛЯ СПОРТУ

АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ ПИШУТЬ ПРО ГАРКАВЕНКА, ЯК ПРО СЕНЗАЦІЮ.

Американські ґазети дуже живо зацікавилися наближаючимися виступами силача Гаркавенка. Нюйорські ґазети подають довші статті про „Олександра Великого" та його „меч", що мається відбути в касарні 71. полку в Ню Йорку в найблизчий понеділок, 25-го жовтня.

В ґімнастичний клюб на Бродвею, в якому вправляється Гаркавенко, приходить богато репортерів американських ґазет за розмовами з силачем і за новинками про нього.

„Ивнинґ Джернел" пише, що ні Демпсі ні Тані ні Мурина Вилса не можна зрівняти щодо сили з Гаркавенком. „Америкен" пише, що Гаркавенко буде безумовно найбільшою сензацією борбницького сезону. „Ворлд" пише, що Гаркавенко нова небезпека для американських борців. Недільний „Гаролд-Трибюн" приніс навіть передовицю під наголовком: Марвелос Ґаркавенко. В сій статті пишеться, що Гаркавенко є Українцем.

Аркадій Аверченко.

МІЙ ДЯДЬКО.

Сьогодня роковини смерти мойого дядька. Маю надію, читачі так хорошо до мене ставляться, що разом зі мною поділять мій сум; тим більше, що дядько мій був знаменитою людиною: жив він добре і смерть його була не меньше славною...

Як каже свята Євангелія — „смерть його була мирна, безболізна і непостидна" (батько Махно в осени минулого року повісив його на залізничій водокачці за те, що в дядька були золоті окуляри і накрохмалений ковнірець...).

Схиливши покірливо голову, хочу згадати про деякі дрібниці з життя цієї знаменитої людини, що почала свою карєру за касовим віконцем в державній скарбниці, а закінчила залізним гаком на водокачці.

* * *

Був я ще юнаком. Приходжу одного разу до дядька й кажу йому:

— Дядьку, ви шахрай!

Він підняв окуляри на чоло і, поміркувавши, відповів:

— Я міг би зараз жбурнути в тебе бухгальтерською книжкою „ресконто". Але краще я вислухаю остаточно твої обвинувачення, а потім вже почну лупцювати. Можливо, що тоді я буду більше працьовитим.

— Дядьку! Вчора ви купили дім за 25 тисяч!

— Купив. А може ранійш я мусів би дістати від тебе згоду на те?

— Справа не в згоді. Ви самі розказували мені, що десять років тому, коли ви вступили на посаду касіера, у вас не було ні шеляга в кишені.

— Так, але що з того?

— Дістаєте ви щорічно по 1,500 рублів. За десять років буде 15 тисяч. Витратили на життя за ці 10 років тисяч вісім. Лишається сім тисяч. Відкіляж узялося ще 18 тисяч на новий дім?

В очах дядька забігали веселі вогники. Він лупнув мене заохочуючи конторською рахівницею по спині так, що костяшки затараккотіли, і сказав:

— Твоя математика — дурна. Блазне! От тобі приклад: візьми, або вкради на ринку фунт свинячого сала...

— Я краще куплю.

— Купуй. Ти завше був марнотравником. Уяви собі, що ти поставив 100 людей у рядок...

— Поставив.

— Дай тепер першому потримати руками цей фунт сала з тим, щоби він потім передав його другому, той, потримавши, — третьому — і так далі — до останнього...

— Ну, що з того?

— Тепер питаю тебе, що в останнього буде в руках?

— Не що инше, як фунт сала.

Дядько підскочив і заревів голосом тигра:

— Дурне! Фунт сала... А чим будуть вимащені руки у тих, котрі тримали сало в руках?

— Салом.

— Так от тобі, звідки у мене дімок! Я людина чесна, але гроші — теж сало...

Ну, хіба не розумний мій дядько?... Ще до „теорії Айнштайна" він поставив всю математику до гори ногами. Мир прахови його на залізному гакови...

Переклав з російського Б. К.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінг відбудеться дня 24. жовтня, в гали церковній, о 1-ій годині пополудни. Проситься всіх членів прийти на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. — В. Баран, предс.; М. Гнатів, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в неділю, о 2-ій години пополудни дня 24. жовтня, під ч. 3322 N. Lawrence St. Присутність кождого члена конечна, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить $1.00 кари а урядник $2.00. Також пригадується довгуючим членам, щоб ненаділялись, що за них відділиться належитість з каси братства. Се вже по раз остатний напоминається. Хто не вирівнає своєї залеглости, буде суспендований. — І. Сорока, предс.; І. Щекмар, кас.; О. Будай, секр.

Марія Максимяк.

Володислав Максимяк.

Світової Слави Силач, Король Заліза і Тягарів, незвичайний борець, буде описуватися своєю надлюдською силою і витривалістю в Неділю, дня 24. жовтня б. р., о год. 8-ій вечером, в VICTORY HALL на розі HENDERSON і YORK улиці в JERSEY CITY, N. J. Там він виконає невидані досі продукції, на карку п. Максимяк буде згинав залізні штаби, двигне 20 людий з публики на грудях, буде кув залізо на собі, удержить плятформу з 20 людьми, голою рукою вбиватиме цьвяхи у грубу дошку, буде двигав великі тягарі, буде змагатися з 12-ма особами і богато других інтересних штук.

В понисах сих візьме участь найсильнійша жінка у світі п. Марія Максимяк, котра виконає надзвичайні продукції, як: згинанне штаб заліза в роді бранзолети, згинанне грубих цвяхів голими руками, держанне на собі плятформи і ріжні тягарі, підношенне трех осіб одною рукою, зі стали зробить ріжні орнаменти та богато інших штук. Ціла програма складається з 3-ох частий, які варто побачити та сих силачів, котрі що тільки прибули з Европи. ПП. Максимяки запрошують всіх на сей виступ. 245

ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІЯЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА УКРАЇНІ.

На засіданні президії ВУЦВК-у було заслухано доклад про стан та роботу органів соціяльного страхування на Україні.

За час від 1924—26 р. значно зросло число страхувателів та застрахованих. На 1. X, 24 р. страхувателів було 59,517, а застрахованих 1,094,184, на 1.IX. 1925 р. ці цифри зросли до 76,550 та 1,392,430, а 1. VI.26 р. всього було 99,099 страхувателів та 1,609,347 застрахованих. Таким чином з 24 року по 1.VI 1926 р. число застрахованих збільшилось на 47%. В 1926 році по пільговому тарифу проходило 54% страхувателів і середний тариф страхових внесків давав по Україні 15.5%. Нині-ж по пільговому тарифу проходить 64%, а середний тариф страхових внесків дає 12.8%, тоді як по всьому СРСР середний тариф складає 14%. Це пояснюється тим, що на Україні велике місце серед страхувателів займає державна промисловість, що платить страхові внески в розмірі 10%, і тільки приватна промисловість в залежности від шкідливости виробництва платить до 20%.

В 23—24 році страхових внесків надійшло 32 міл. карб. без коштів. Робмеду, у 24—25 році — 47 міл. карб., а за 3 квартали 26 року — 51 міл. карб. Видатки особам, що тимчасово втратили працездатність в 23—24 році, складали 12 міл. карб., в 24—25 році — 18 міл. карб. і за перше півріччя 26 року — 15 міл. карб., що свідчить про збільшення числа захворувань. Пенсії одержували в 24 році 19 тис. інвалідів праці та 24 тис. родин, що втратили годувальників, і середній розмір пенсії для інвалідів 1-ої групи давав 14 карб. 81 коп. В жовтні 25 р. на пенсії було вже 30 тис. інвалідів та 32 тис. родин трудящих, а пенсія зросла до 21 карб. 27 коп. і нарешті на 1.VI.26 року було 38 тис. інвалідів і 38 тис. родин, а розмір пенсії зріс до 26 карб. 43 коп.

Крім того в 23—24 році 44.700 безробітних одержали допомогу на суму 3 міл. карб. з середнім розміром допомоги 7 карб. 65 коп. В 24—25 році число безробітних підвищилось до 50 тис., розмір допомоги зріс до 13 карб. 17 коп. і витрачено було 6,000 тис. карб. За три квартали 26 року витрачено на допомогу більше 6 міл. карб. для 65 тис. безробітних, в середним розміром допомоги в 16 карб. На додаткову допомогу (при родах, на похорон і т. ин.) за 3 квартали 26 року витрачено 9 міл. карб. Нарешті, на профіляктичні заходи в 24—25 році було витрачено 4,608 тис. карб., а на цей рік було асигновано 4,490 тис. карб.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ